

SIIPIRIKKO 3/86

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Juha Miettinen Värttinätie 28 80260 Joensuu
puh 32110

Varapuheenjohtaja: Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu
puh 35849

Sihteeri: Tarja Hirvonen PL 119 80101 Joensuu

Rahastonhoitaja: Ari Tanskanen Ahmankatu 34 80120 Joensuu
puh 122009

Muut hallituksen jäsenet: Harri Kontkanen 81235 Lehtoi puh 79865,
Kimmo Koskela Iiksenvaara 80260 Joensuu puh 33397, Ari Latja
Koulukatu 30 b A 5 80100 Joensuu puh 122139, Jouni Pursiainen
Hiiliruukinkatu 5 A 20 80260 Joensuu puh 825520

Lehden toimituskunta: Mauri Leivo (vastaava toimittaja), Juhani
Hyttinen ja Veijo Turunen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille
jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1986 on 40 mk (opis-
kelijat, alle 25 v. 30 mk, perhejäsenmaksu 10 mk). Siipirikon ti-
lausmaksu v. 1986 40 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk
(juhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982- 5 mk + postituskulut.
Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan
Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu.

Kansi Tilhi (Piirtänyt Tarja Hirvonen)

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Syysmuutto 1985 Pohjois-Karjalassa: Harri Kontkanen	67
Vaelluslinnut ja osittaismuuttajat syksyllä 1985 Pohjois-Karja- lassa: Jouni Pursiainen	76
Lintujen rengastus Pohjois-Karjalassa 1980-84: Jouko Tiussa	82
Salmonellaa talvilinnuissamme: Ari Tanskanen	88
Sään armoilla Sotshissa: Mauri Leivo	90
Ilmoituksia	96

SYYSMUUTTO 1985 POHJOIS-KARJALASSA

Harri Kontkanen

Tämän kertainen muuttokatsaus repäistiin Mauri Leivon edellisyyksynä viitoittamaan tyyliin eli pyrkien välttämään keskittymistä taulukoihin. Havaintoja muuton alusta, päättymisestä ja päämuutosta ilmoitettiin 8 lomakkeella, päiväpedoista 12, isoista linnuista 15 ja aktikasta 11 lomakkeella. Lieksasta saatiin Keijo Nuutisen kokoama muutto-yhteenveto. Kiitokset kaikille havaintonsa lähettäneille.

Seuraavassa havainnoitsijoiden nimilista sekä katsauksessa käytetyt nimilyhenteet:

Arto Airaksinen, Jari Halonen (JHa), Markku Halonen (MH), Jukka Heikkinen (JH), Heikki Holmström (HH), Petri Hottola (PH), Jukka Hyytiäinen, Kari Jeskanen (KJ), Matti Kapanen (MK), Hannu Kauhanen (HKa), Jukka Kinnunen, Aura Koivisto (AK), Harri Kontkanen (HKo), Kari Koskela, Harri Kämäräinen (HKä), Esa Laaninen, Esko Lappi, Ari Lavinen (AL), Hannu ja Aila Lehtoranta, Mauri Leivo (ML), Paavo Liimatta, Jarmo Martiskainen (JMa), Kimmo ja Sirkku Martiskainen (K&SM), Juha Miettinen (JM), Arto Määttä, Keijo Nuutinen (KN), Osmo Nyyssönen, Marko Ojala (MO), Ari Parviainen (AP), Matti ja Hannu Piironen (M&HP), Jouni Pursiainen (JP), Heikki Pönkkä (HP), Visa Rauste, Hannu Räsänen (HR), Ari Tanskanen (AT), Jouko Tiussa, Erwin Tuppurainen (ET), Kari Varonen, Anssi Vähätalo, Antti Vänskä (AVä).

Muut lyhenteet: ad = vanha, juv = nuori, m = muuttava, p = paikallinen, ä = ääntelevä, esimerkiksi 100/3a m = 100 muuttavaa kolmessa parvessa.

Kuntalyhenteet:

Eno = Eno	Kon = Kontiolanti	Rää = Rääkkylä
Ilo = Ilomantsi	Lie = Lieksa	Toh = Tohmajärvi
Joe = Joensuu	Lip = Liperi	Tuu = Tuupovaara
Juu = Juuka	Nur = Nurmes	Val = Valtimo
Kes = Kesälahti	Out = Outokumpu	Vär = Värtsilä
Kii = Kiihtelysvaara	Pol = Polvijärvi	
Kit = Kitee	Pyh = Pyhäselkä	

Syksyn viimeisistä havainnoista on kerätty vain päivämäärät ylös ja muut sepustukset on jätetty pois. Fenologisesti ennätysmyöhäiset havainnot, ts. havainnot, jotka ovat myöhäisempiä kuin jakson 1974-84 myöhäisimmät havainnot, on alleviivattu. Sulut ympärillä taas merkitsevät, että kyseessä on loukkaantuneena löydetty lintu.

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
☆ = Alueellisen rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

<u>Kuikka (6.12.)</u>	Kurki 30.9.	Haarapääsky 3.10.
<u>Kaakkuri 9.11.</u>	Tylli 6.10.	Räystäspääsky 27.9.
Gavia sp. 9.11.	Pikkutylli 20.8.	Peukaloineen 18.10.
<u>Silkkiuikku/</u>	Kapustarinta 15.10.	Räkättirastas talvehti
<u>Härkälintu 16.11.</u>	Tundrakurmitsa 13.10.	Kulorastas 16.10.
<u>Silkkiuikku 28.10.</u>	<u>Töyhtöhyyppä 22.10.</u>	Laulurastas 14.10.
Sinisorsa 16.11.	Jänkäkurppa 15.9.	Punakylkirastas 9.11.
Tavi 27.10.	Isokuovi 14.9.	Mustarastas talvehti
<u>Heinätavi 13.10.</u>	<u>Pikkukuovi 11.9.</u>	Kivitasku 14.9.
<u>Haapana 21.10.</u>	<u>Punakuiri 22.9.</u>	Pensastasku 28.8.
Jouhisorsa 19.10.	Metsäviklo 24.8.	Leppälintu 27.9.
Tukkasotka 28.10.	Liro 26.8.	Mustapääkerttu 2.11.
Lapasotka 17.11.	Rantasipi 1.9.	Hernekerttu 17.9.
Telkkä 7.11.	Mustaviklo 7.9.	Pajulintu 21.9.
Alli 17.11.	<u>Valkoviklo 18.9.</u>	Tiltaltti 7.10.
Pilkkasiipi 16.11.	<u>Pikkusirri 23.9.</u>	Sinirinta 2.10.
Mustalintu 16.11.	Lapinsirri 11.9.	Kirjosieppo 2.9.
Isokoskelo 8.11.	Suosirri 12.10.	Rautiainen 18.10.
Tukkakoskelo 2.11.	Kuovisirri 12.10.	Niittykirvinen 25.10.
Metsähänhi 15.10.	<u>Vesipääsky 23.9.</u>	Metsäkirvinen 2.10.
Valkoposkihanhi 15.10.	Lehtokurppa 20.10.	Lapinkirvinen 14.9.
<u>Sepelhanhi 23.10.</u>	Selkälokki 1.9.	Ruokokerttunen 26.9.
<u>Laulujoutsen 20.11.</u>	Harmaalokki 9.11.	Västäräkki 31.10.
Piekana 29.10.	Kalalokki 9.11.	<u>Keltävästäräkki 29.10.</u>
Hiiirihaukka 29.9.	Naurulokki 2.11.	Lapinharakka 2.11.
Varpushaukka 6.11.	<u>Kala/Lapin-</u>	Kottarainen 28.10.
Kanahaukka 3.11	<u>tiira 6.10.</u>	Hemppo 12.10.
Sinisuoehaukka 13.10.	Kalatiira 3.9.	Punavarpunen 13.9.
<u>Ruskosuoehaukka 6.9.</u>	<u>Tervapääsky 12.10.</u>	Peippo 17.11.
<u>Mehiläishaukka 22.9.</u>	<u>Sarvipöllö 2.10.</u>	Järripeippo 4.11.
Kalasääski 22.9.	Suopöllö 27.8.	Pohjansirkku 7.10.
Nuolihaukka 18.9.	Käki 3.9.	Pajusirkku 19.10.
Tuulihaukka 24.9.	Sepelkyyhky 16.10.	Peltosirkku 4.9.
Ampuhaukka 6.10.	Kiuru 14.9.	Pulmunen 17.11.

Syksy 1985

Pohjois-Karjalassa saatiin ensikertaa melko kattava kuva yleisimpien hyönteissyöjien muuton kulusta Joensuun Höytiäisen kanavan lintuase-
man, Höylaksen, rengastustoimen ansiosta. Moni hyönteissyöjä sai ren-
kaan nilkkaansa pääasiassa Juha Miettisen toimesta.

Pajulintuja eksyi verkkoihin tasaisesti 10-50 yks. päivävuhtia 5.8.-
19.9. välisenä aikana ja selvä päämuutto sattui 27-28.8., jolloin
kahden päivän aikana rengastettiin 373 pajulintua. Pajulintujen tulo
lopahti syyskuun puolella välissä, jolloin tiltalttien päämuutto oli
meneillään. Tiltaltteja rengastettiin 15.8.-7.10. yhteensä 81 yks.,
joista 17.9.-19.9. 23 yks.

Ruokokerttusen vaatimaton huippu oli 8.8., jolloin 16 räätisijää pal-
loili verkkoihin.

Hernekerttuja rengastettiin 3.8.-17.9. 94 yks., joista 14-17.8. 38
yks. Pensaskerttuja saatiin verkoista 1-16.8. yhteensä 42 yks., jois-

Viimeinen Sterna tavattiin vielä lokakuussa. Kuvassa kalatiira
(Valok. Veijo Turunen)

ta 8-10.8. 16 yks. Lehtokerttuja rengastettiin 2-19.8. 82 yks. par-
haimpien päiväsummien sattuessa samoihin päiviin kuin pensaskertulla.
Harmaasiepon syksyn selvä ykköspäivä oli 28.8., jolloin 22 yks. sai
renkaan nilkkaansa. Kirjosieppoja tuli verkoista 2.8.-2.9. 42 yks.,
joista parhaana päivänä 16.8. saatiin 11 yks.

Sinirintoja rengastettiin ilahduttavan runsaasti, yhteensä 51 yks.
30.8.-2.10., parhaan päivän (12.9.) saldoksi kertyi 13 sinirintaa.
Pajusirkulla oli kaksi selvää rengastushuippua, joista toinen sattui
elokuun toiselle viikolle ja toinen huippu syyskuun kahdelle viimei-
selle viikolle.

Höylaksen (-85) rengastuksista ja toiminnasta tarkemmin SIIPIRIKOSSA
2/86. (Vertaa myös Höylaksen (-84) syksyn rengastuksiin; SIIPIRIKKO
2/85).

Rengastuksen ohessa nähtiin Höylaksella useana aamuna 15-27.8. 500
pääskyä, (pääasiassa haarapääskyjä), hyönteispyynnissä ruoikon yllä
ja 26.8. oli Lie Siikasulle kerääntynyt 350 haarapääskyä hyönteis-
pyyntiin (JMa).

4.8. muutti Rää Haapasalmessa 50/3a keltävästäräkkiä (MH) ja 12.8.
niitä oli Lie Kaupunginniellä 150 p (MO). Tuttuun tyyliin lapinkir-
visten päämuutto sattui elokuun loppuun ja tuolloin 31.8. oli Lie
Kaupunginniellä 15 p lapinkirvistä (KN) ja kolme viikkoa myöhemmin

18.9. samaisella paikalla oleili vuorostaan 70 p niittykirvistä (MO). Isoja kottaraisparvia on syksyisin yhä vaikeampi löytää, suurimmat parvet jäivätkin reilusti alle viiden sadan: 24.8. Kit Koivikko 250 p (MH), 5.10. Lie Kaupnginniemi 300 p (KJ,MO) ja samana päivänä Lie Sittalampi 200 p (MO) sekä 11.10. Joe Multimäki 200 p (Hko). 28.9. laskettiin 6 tunnin aikana Lip Viitalahdella 1122 räkättiä matkalla S-SW (AT). Laulurastaita muutti 23.9. Lie Jamalissa 50 (ET) ja yömuuttoa 7.10. seuranneet kuulivat (klo 20.30-22.00) 35 ä m laulurastasta, sekä 560 ä m punakylkirastasta Lie Rauhalassa (KN,MO). Syksyn viimeisiä varpuslintuja pulmusia nähtiin 20.10. Lie Kaupunginniemiellä 50 (MO), 27.10. Joe Linnunlahdella 20 p (AT) ja viimeiset 17.11. Lie Siikasuolla 55 p/m (JMa). Sepelkyyhkyjä oli kokoontunut 9.9. Lie Lamminkylälle 120 p (MO) ja samalle paikalle 16.9. 100 p (KJ,MO). Paikallisia sepelkyyhkyjä nähtiin myös Nur Särkivaarassa 11.9. 150 p (HL). Syksyn lokkien oleiluparvista kannattaa mainita 6.10. Joe Höytiäisen kanavalla olleet 100 p kalalokkia (ML,PH,HK,AP). Syksyn ensimmäisiä kahlureita edustivat 9.7. Kon Jakokoskella nähdyt 20 m kapustarintaa (M&HP). Paikallisia kahlaajia löytyi lähinnä Out

Vanhat kapustarinnat aloittivat syysmuuttonsa jo heinäkuun alussa (Valok. Veijo Turunen)

Vuonoksesta ja Joe Paritsanlahdelta. Tyllejä Vuonoksessa nähtiin 31.7.-19.9. välisenä aikana enimmillään 31.8. 2 ad + 14 juv p (ML,AVä) ja Paritsanlahdella 20.8.-28.9. suurimman lepäilijäsumman ollessa 1.9. 7 ad + 9 juv p (AP,MK,HKä). Niin ikään tundrakurmitsojen paras päivä Vuonoksessa oli 31.8. 15 m (ML,AVä) ja Paritsanlahdella 1.9. 10 p + 9 m (AP,MK,HKä). Mustavikloja nähtiin kerrallaan 1-7 yks. ja kerran 23.8. Vuonoksessa 13 p (AVä).

Ensimmäiset muuttavat suosirrit nähtiin 21.7. Höytiäisen kanavalla 15 ad m (Hko). Vuonoksessa vanhojen suosirrien huipentuma oli 31.7. 20 p ja 8.10. paikalla oli 5 ad + 11 juv p ja vielä 11.10. 17 juv p suosirriä (AVä,HR). Paritsanlahdella 26.8.-6.10. välisenä aikana pyöri keskimäärin 10 suosirriä (AP,HKä,MK) ja 3.9. 17 p (ML). Ehten lapinsirrejä havaittiin Joe Ukonlahdella, Joe Höytiäisen kanavalla ja Lie Kaupunginniemiessä, kussakin parhaat päiväsummat liikkuvat 1-5 yks. välillä. Paritsanlahdella nähtiin 30.8. lapinsirrejä 6 p (HKä).

Pikkusirrejä havaittiin lähes yksinomaan Paritsanlahdella, jossa syyskuun kolmen ensimmäisen viikon aikana nähtiin 10-25 juv p per päivä (AP,MK,HKä,AL).

Paritsanlahti oli myös kuovisirrien ykköspaikka ja 1.9. siellä havaittiin 1 ad + 7 juv p + 9 juv m (AP,MK,HKä), lisäksi yksittäisiä kuovisirrejä nähtiin Out Vuonoksessa sekä Lie Kaupunginniemiellä.

Pulmussirrejä havaittiin kahdesti: 20.7. Lie Vaaran pantaat 2 ad p (ET) ja 15.9. Vuonoksessa 1 juv p (AVä).

Isosirrejä nähtiin niin ikään kahdesti: 18-19.8. 1 juv p Joe Ukonlahdella (AP,AL) ja 26.8. Vuonoksessa 1 ad p (AVä).

Syksyn ainoa punakuiri oli 15-22.9. Out Vuonoksessa 1 juv p (AVä) ja 23.9. Lie Kaupunginniemiellä nähtiin myöhäinen syksyn ainoa vesipääsky (JMa).

Ennätysmyöhäisiä kahlureita olivat myös 11.9. Lie Siikasuolla nähdyt 11 p pikkukuovia ja samalla paikalla 18.9. nähdyt 13 p valkovikloa (JMa).

Meriharakka	-	Pikkusirri	99/22
Tylli	143/30	Lapinsirri	63/32
Tundrakurmitsa	68/17	Suosirri	236/41
Karikukko	-	Kuovisirri	31/10
Punakuiri	1/1	Pulmussirri	3/2
Punajalkaviklo	-	Jänkäsiirriäinen	-
Mustaviklo	68/22	Vesipääsky	1/1
Isosirri	2/2	Pikkukahlaaja	48/8

Taulukko 1. Arktiset kahlaajat syksyllä 1985 Pohjois-Karjalassa. Luvut lajinimen perässä: syksyn kokonaismäärä/havaintojen määrä.

Parhaana mehiläishaukkapäivänä määritettiin 18 yksilöä (Valok. Veijo Turunen)

Buteoiden ja mehiläishaukkojen muutto lähti vaisusti käyntiin elo- ja syyskuun vaihteessa. Ensimmäinen "over ten" -päiväkoettiin 6.9., jolloin Joe Paritsanlahdella muutti kahden iltapäivätunnin aikana 4 hiiri- ja 11 mehiläishaukkaa (AP,MK). Seuraava hyvä päivä oli heti perään 7.9., ja nyt Vär Sääperillä muutti neljän tunnin aikana 7 hiirihaukkaa, 18 mehiläishaukkaa ja 18 Buzzardia (AP,MK,HKä,Visa Rauste).

8.9. Lie Siikavaarassa nähtiin muutolla 33 hiirihaukkaa, sekä 23 Buzzardia (KJ) kahden ja puolen tunnin tapituksen tuloksena ja samassa paikassa revittiin taivaalta seuraavana päivänä 9.9. vielä 10 m hiirihaukkaa ja 20 m Buzzardia kolmen tunnin aikana (KJ). 14.9. Kon Jakokoskella muutti vielä 18 hiirihaukkaa (M&HP).

Piekanat suorastaan "loistivat" poissaolollaan - vain kaksi havaintoa koskee yli kolmen yksilön päiväsummaa yhdeltä seisomalta nähtynä.

Meinasipa mehiläishaukkasumma (56) lyödä historiallisesti syksyn piekanan vastaavan (71), ja näin olisikin käynyt ilman lieksalaisia, joilta ronskimmat havainnot tulivatkin: Siikasuolla muutti 15.9. 13 piekanaa, sekä 8 hiirihaukkaa ja samalla paikalla 22.9. 15 piekanaa (JMa).

Liiemmästi eivät varpus- ja kanahaukka näyttäneet syksyisellä taivaalla: paras muuttosumma varpushaukoilla oli 3.10. Kit Närsäkkälässä, kun 6 nisua paineli kohti lämpimämpää tulevaisuutta, todistajana pai-

kalla oli AP. Kanahaukkojen massat menivät 28.9. jolloin 3 gentlemania suunnisti SSW Lip Viitalahdessa (AT).

Muita petoja nähtiin muun muuton ohessa ikään kuin tuttuun tyyliin vain muutamia siellä ja täällä.

Jälleen kerran Lieksasta tuli eniten kurkihavaintoja. 23.8. Lie Siikasuolla muutti komeat 70 S (JMa) ja syksyn suurimmat paikalliset kurkimäärät nähtiin vajaata viikkoa myöhemmin samalla paikalla, kun 28.8. 75 p ja 29.8. 45 p kurkea piti karkeloitaa suolla (JMa). Myös 1-11.9. Siikasuolla oleili päivittäin 30-50 p kurkea (JMa,KJ). Toinen huippu Siikasuolla koettiin 21.9., jolloin 32 kurkea matkasi kohti SW ja 22.9. komea suurparvi 117 m (JMa). Muualla Pohjois-Karjalassa nähtiin suurempia kurkimääriä seuraavanlaisesti: 31.8. Juu Etelä-Vuokko 33/3a m (JH), 6.9. Kes Keskusta 41/3a m (K&SM), 12.9. Joe Repokallion tunkion läheltä liiteli 44/2a kurkea (AP). 24.9. Tapahtui viimeinen ja voimakas ryntäys: Joe Keskustassa (JP) näki 30+21 matkalla SW ja Joe Höytiäisen kanavalla samaan suuntaan suunnisti 60+27+10 kurkea (AP). Tämän jälkeen kurjet näyttäytyivät enää kerran viiden yksilön voimalla 30.9. Lie Rauhalassa (MO). Yhteensä kurkia ilmoitettiin 901 yksilöä. Leppoisten ultimatuulten puhallellessa lintumiehet raaviskelivat päättään kynsien pureskelun ohessa, sillä kiikaria ei hanhien takia monesti tarvinnut nenän yläpuolelle nostaa.

Ensimmäiset muuttavat hanhet olivat 8.9. Lie Siikavaarassa muuttaneet 35 metsähanhea (KJ). Myös muut Anser-ankat nähtiin lähes yksin omaan Lieksassa, jossa metsähanhilla koettiin löysä huippu 27-29.9. ja näiden kolmen päivän aikana metsähanhia muutti 525/3a Lie Siikasuolla (JMa). 21.9. Lie Siikasuolla nähtiin 23 m tundrahanhea ja 3.10. samalla paikalla 200 m tundrahanhea (JMa).

Brantat muodostivat suurimman osan syksyn hanhiparvista. 6.10. Joensuun ylitti 400+300 m sepelhanhea 10 minuutin sisällä (monet) ja samana päivänä nähtiin Vär Sääperissä kahdessa parvessa 650 m sepelhanhea (HH,AK). 10.10. taasen Sääperissä meni 480 sepelhanhea neljässä parvessa (HH,AK). Yllättävän myöhään jättivät monet sepelhanhet jäähyväiset hyiselle pohjolle: 20.10. Kes Totkunniemessä 110 seplaria SW (K&SM), 20.10. Lie Siikasuo 250 SW, 21.10. 35 SW ja 22.10. 5 SW Lie Rauhalassa, sekä vielä 23.10. 25 sepelhanhea paineli lounaaseen Lie Keskustassa (JMa). Valkoposkiahania oli 13.10. Vär Sääperissä 130 p (HH,AK) ja 14.10. Lie Jamalissa kuului 10 ä parvea (EP) ja 15.10. Kes Keskustassa 365/6 a m valkoposkea (K&SM).

15.10. nähtiin ensin Kes Keskustassa 520/3a SW Branta sp:tä ja illalla Kes Sarvisalossa 1300/5a SW Branta sp:tä (K&SM), sekä samana iltapäivänä Kes Pilkeessä 1400 Brantaa muutamassa parvessa, (pääasiassa valkoposkia), paineli etelään (Jukka Hyytiäinen). 15.10. Kon Selkiellä

100 valkuposkea ja 1130/4a hanhi sp:tä viuhkoi muutolla (Tuovi Kontkanen). Edellisenä päivänä ilmoitti lossikuski Hirvonen nähneensä Kesälahdella "kymmeniä muuttavia hanhiparvia, joissa yhteensä tuhansia lintuja". 3.11. löydettiin yksi loukkaantunut sepelhanhi Juu Länsi-Vuokosta (H&AL,R. Möttönen). Että tälleensä matkasivat "paistit" tänä syksynä Pohjois-Karjalan yli, taisi suurin osa ankoista matkata puna-lipun alla.

Vaikka Ansereiden muutto olikin lepsua, niin aina kähmyt Brantat loivat isohkoilla parvillaan sentään jonkinäköistä hanhisummaa.

	-20.9.	21-30.9.	1-10.10.	11.10.-	Yhteensä
Metsähanhi	35	735	54	71	895
Tundrahanhi	-	23	200	50	273
Anser sp.	1	168	12	38	219
Sepelhanhi	1	-	1884	600	2485
Valkoposkianhi	-	-	20	1995	2015
Branta sp	-	-	-	1970	1970
Hanhi sp	-	354	1680	1832	3866
	37	1280	3850	6556	11723

Taulukko 2. Hanhien syysmuutto 1985 Pohjois-Karjalassa.

Jos lännen puoleiset tuulet eivät tuoneet hanhia, niin eivät ne tuoneet kyllä arktisia pikkusorsiakaan, vaan allien ja samantapaisten tирpusten muuttosummat liikkuivat tosi vaatimattomissa luvuissa. Paras allipäivä oli 12.10. ja tuolloin Rää Vuoniemessä kirjattiin 755/23a m (AP,PH,MK,JP). 14.10. Rää Haapasalmella puolestaan 600/3a m (MH). Mustalintuja muutti 19.10. Rää Vuoniemessä 106/7a, sekä 20 uiskenteli paikallisena ja samoilta seisomisilta todettiin myös pilkkasiipien päämuutto 10/4a m (ML,ym.). Lapasotkia meni 16.10. Vuoniemessä 22/5a (HR,ML).

	-20.9	21-30.9	1-10.10	11-20.10	21-31.10	1-10.11	11.11.-	Yhteensä
Lapasotka	8	-	-	37	1	-	-	46
Alli	-	53	10	2302	170	75	25	2635
Mustalintu	-	45	10	209	120	12	2	398
Pilkkasiipi	1	2	-	10	5	-	5	23
Vesilintu sp.	-	170	20	400	35	45	-	670
	9	270	40	2958	331	132	32	3772

Taulukko 3. Arktisten vesilintujen syysmuutto 1985 Pohjois-Karjalassa.

Vuoniemen maisemissa alliparvi oli tällä kertaa tavallista harvinaisempi näky (Valok. Veijo Turunen)

Gavioita muutteli päämuuttopäivää lukuunottamatta melkein poikkeuksetta vain ykköslintuja. Ensimmäiset kuikat, 4 m, olivat muutolla jo 12.8. Vär Sääperissä (AP,MK,HKa,AV). 11.9. pienen ruiskeen antoivat etelään matkalla olleet 70 Gavia sp:tä Lie Rauhalassa (MO). 13.10. oli tihkusateinen päivä ja kohtalainen tuuli kävi koillisesta. Porukkaa oli keräytynyt Rää Vuoniemeen kostuttamaan linssejään aimo läjä. Kun muutaman tunnin aikana ei mennyt kuin parikymmentä Gaviaa, suunnisti suurin osa tapittajista kotiansa parempien eväiden toivossa. Vain muutama kiven nakkeli jäi todistamaan 3000 Gavian rynnistystä puolenpäivän tietämissä kohti lounasta (PH,HP,HR). Tekisipä mieli sanoa vanhan kunnan sananlaskun sanoin: "Ilmassa oli suurta Gavia-juhlan tuntua".

	11-10.9	21-20.10	1-30.9	11-10.10	21-20.10	1-31.10	11-10.11	11.11.-	Yhteensä
Kuikka	13	7	2	3	25	2	-	1	53
Kaakkuri	4	-	-	-	14	2	11	-	31
Gavia sp.	5	76	16	5	3116	5	22	-	3245
	22	83	18	8	3155	9	33	1	3329

Taulukko 4. Kuikkalintujen syysmuutto 1985 Pohjois-Karjalassa.

Joutsenien summa kertyi lähinnä 5-10 yks. muuttavista tai paikallisista kerääntymistä ja suurin osa haviksista tuli Juuan ja Nurmeksen seudulta. Syksyn suurin parvi, 17 m, nähtiin 24.10. Lie Siikasuolla (JMa) ja viimeiset tuli nähdyksi, kun 20.11. 3 ad + 2 juv paineli yllättäen Pohjoiseen Juu Etelä-Vuokossa (JH).

	-30.9	1-10.10	11-20.10	21-31.10	1-10.11	11.11.-	Yhteensä
Laulujoutsen	13	10	72	24	21	22	162
Cygnus sp.	7	3	-	18	-	1	29
	20	13	72	42	21	23	191

Taulukko 5. Joutsenten syysmuutto 1985 Pohjois-Karjalassa.

Muista syksyn räpylälajoista kannattaa mainita 19.10. Rää Vuoniemessä allien ohessa/seassa 82/5 a muuttaneet haapanat (ML.y.m.) ja 30.10. Kes Taipaleenhaassa etelään muuttanut 45 yks. isokoskelon parvi (K&SM).

VAELLUSLINNUT JA OSITTAISMUUTTAJAT SYKSYLLÄ 1985 POHJOIS-KARJALASSA

Jouni Pursiainen

Syksyn lintuvaelluksia on tällä kertaa mahdollista tarkastella poikkeuksellisen luotettavasti. Tähän vaikuttivat säännöllinen rengastustoiminta Höytiäisen kanavan lintuasemalla ja suuri havainnoitsijoiden määrä (kokonaista 34 lintuharrastajaa ilmoitti vaelluslintuhavaintojaan). Juha Miettisen laatima tiivistelmä Höylaksen rengastuksista helpotti huomattavasti katsauksen kokoamista.

Syksyn parasta antia vaellusrintamalla oli pähkinähakkien vahva liikehdintä. Lapintiaisia, pohjantikkoja ja kirjosiipikäpylintuja näkyi tavallista enemmän. Loppusyksyllä tilhet kerääntyivät asutuskeskisiin epätavallisen suurina parvina.

Havainnoitsijat: Jari Halonen (JH), Markku Halonen (MH), Heikki Holmström (HH), Kari Jeskanen (KJ), Irenen Junttila (IJ), Aura Koivisto (AK), Harri Kontkanen (HKO), Harri Kämäräinen (HKä), Esko Lappi (ELa), Aila Lehtoranta (AL), Hannu Lehtoranta (HaL), Jouni Lehtoranta (JL), Heljä Leivo (HeL), Kalle Leivo (KL), Mauri Leivo (ML), Esko Läylönen (ELä), Jarmo Martiskainen (JMa), Kimmo Martiskainen (KM), Pertti Martiskainen (PM), Sirkku Martiskainen (SM), Juha Miettinen (JMi), Keijo Nuutinen (KN), Marko Ojala (MO), Petri Palviainen (PP), Ari Parviainen (AP), Hannu Piironen (HP), Matti Piironen (MP), Jari Pussinen (JaP), Jouni Pursiainen (JoP), Matti Riikonen (MR), Aimo Susimaa (AS), Ari Tanskanen (AT), Jouko Tiussa (JT), Erwin Tuppurainen (ET).

Peltopyy Kovasti harvinaistuneesta peltopyystä tehtiin yksi havainto: 1.9. Juu Koveronsaari 5 (HaL,AL,Petri Kukkonen).

Hiiripöllö 31.8.-6.12. nähtiin yhdeksän hiiripöllöä sirotellusti eri puolilla maakuntaa. Höylaksella 2 rengastusta: 31.8. ja 10.9.

Varpuspöllö Höylakselta kertyi neljä rengastusta: 31.8., 24.10. (2) ja 25.10. Syyskuun lopussa nähtiin ilomantsissa 1+1 (HH,AK,PP,JaP) sekä Kon Selkiellä 1 (HKO) varpuspöllö. Marraskuussa havaittiin Joensuu seudulla vielä kolme yksilöä (ML,JoP,Jouni Koskela).

Lapinpöllö 9.8.-15.10. tehtiin Nurmeksen ja Lieksan pesimäpaikkojen tuntumassa havainnot yhteensä noin 17:sta lapinpöllöstä, joista kolme kuolleina löytyneitä (HaL,ELa,A. Hankanen ja Erkki Ikonen). Näistä 20.8. Nur Imanteessa (HaL,E. Ikonen), 26.8. Nur Petäiskylässä (HaL), 10.9. Nur Imanteessa (HaL) ja 19.10. Valtimolla (Mika Hämynen) nähdyt linnut saattavat olla kierteleviä.

Helmpöllö Helmpöllöhavainnot olivat täysin lintuaseman varassa: 17.8.-22.10. kertyi yhteensä 17 rengastusta, joista 4-5.10. neljä.

Harmaapäätikka Neljä harmaapäätikkaa tavattiin loppusyksystä: 23.10. alkaen Kes keskusta 1+1 p (KM), 6.10. Rää Vuonieni 1 NW (AP,ML y.m.) ja Kii Alavi 1 (HKO, Aune Vänskä).

Käpytikka Melko heikko vaellus. Höylaksella rengastettiin 2.8.-9.11. yhteensä 19 käpytikkaa, joista viisi 25-27.9. Lähinnä lintuasemalla ja Rää Vuoniemessä nähtiin vaelluslennossa 24.8.-7.10. yhteensä 11 lintua. Lie Rauhalassa VII-XII 9 rengastusta (ELa).

Palokärki (vas.) ja käpytikka (Piirtänyt Tarja Hirvonen)

Pikkutikka Tavallista enemmän havaintoja. Lintuasemallakin rengastettiin 10.8.-10.10. yhteensä 10 pikkutikkua, joista tosin neljä elokuusta yksilöä olivat peräisin läheiseltä pesältä. Lieksassa nähtiin 13.9.-22.11. yhteensä viisi. Näiden lisäksi kertyi eri puolilta maakuntaa vielä neljä pikkutikkahavaintoa.

Pohjantikka Myös pohjantikkoja näkyi enemmän kuin tavallisesti. Höyläksen summa 7 rengastusta + 5 muuttavaa (3.10. 3 rengastusta!) on ilahduttava. Lisäksi kolme yksittäishavaintoa: 26.8. Nur Sarvikylä 1 (HaL,P. Larkkonen), 2.10. Ilo Hattuvaara 1 (HH,AK) ja 5.10. Lie Mato-vaara 1 (J. Martiskainen).

Palokärki Höyläksellä nähtiin 3.9.-2.10. yhteensä seitsemän palokärkeä, joista 1 (30.9.) oli selvästi vaelluslennossa. Irtohavaintoja kertyi 17.8.-16.11. yhteensä 14 palokärjestä, useimmat Joensuun seudulta ja Lieksasta.

Korppi Kaksi vaellushavaintoa: 16.10. Rää Vuoniemi 1 NW (ML) ja 6.12. Lip Viinijärvi 5 N (ML).

Harakka Jonkin verran harakoita nähtiin vaelluslennossa, esimerkiksi ylittämässä korkealla järvenselkää. Rää Vuoniemi 6.10.-9.11. yht. 6 m, 19.9. Rää Sangenlahti 1 SW (MH) ja 2.10. Rää Haapasalmi 6 NW (MH).

Närhi Närhiä liikkui poikkeuksellisen vähän. Höyläksellä 14.9.-21.10. 3 rengastusta + 16 m (JMi,AP). 6.10. Rää Vuoniemessä 2 m (ML) ja 12.10. Lie Jamalissa 12 m (EP).

Pähkinähakki Runsain vaellus pitkiin aikoihin. Ensimmäiset hakit nähtiin elokuun viimeisellä viikolla (25.8. Höylas ja 26.8. Kes kk.) Syys- ja lokakuulta havaintoja on tasaisen runsaasti (taulukko 1), mutta marraskuulta vain muutamia. Lintujen kokonaismäärä ylittänee 200. Näyttävimmät hakit esiintyivät Kesälahdella, jossa jo 1.9. oli 13 p + 6 m (KM,SM). 3.9. paikallisten määrä oli noussut 25:een ja 5.9. löytyi eri puolilta keskustaa peräti noin 50 pähkinähakkia (KM)! Lisäksi 10.9. näkyi 14 ilmeisesti muuttavaa hakkiä. Joensuustakin kertyi 25.8.-3.1. hakkihavaintoja yhteensä yli 60 yksilöstä, missä on melko ankaralla kädellä pyritty karsimaan päällekkäisiä havaintoja. Mm. 30.8. Joe Rantakylä 13 m (AP,HKä), 23.9. Joe keskusta 5 p (JoP), ja 5.10. Höylas 5 m (AP,JoP ym.). 3.9. kontrolloitiin Joe Niinivaaralla (JT) 5.10.1983 samalla paikalla rengastettu pähkinähakki, mikä viittaa siihen, että laji asustaa maakunnassamme pysyväminkin. Kaksi lintua viihtyi Joe Hukanhaudalla läpi talven. Lieksan 12 pähkinähakkia nähtiin syyskuun lopun (29.9.) ja vuoden vaihteen välillä (KN,MO ym.). Näistä 4-6 oleili 5-17.10. Lie Lamminkylässä (KJ,KN,MO).

Juuan hakkisumma ajalta 20.9.-15.10. on noin 30 (HaL,AL,JH). Havainnot koskevat pääosin paikallisia yksittäisiä lintuja, kuitenkin 1.10. Juu Pielisellä 10 SE (JH). Pienempiä määriä pähkinähakkeja nähtiin myös Kontiolahdella, Rääkylässä, Outokummussa, Värtsilässä, Nurmeksessa, Ilomantsissa ja Valtimolla. Taulukkoon 1 on koottu summat 15 päivän jaksoissa pyöristettynä lähimpään kymmeneen, mitä tarkemmin ei yksilömääriä ole tässä mahdollista arvioida.

-31.8.	1-15.9.	15-30.9.	1-15.10.	16-31.10.	1.11.-
20	90	40	50	10	10

Taulukko 1. Pähkinähakkisummat 15 päivän jaksoissa syksyllä 1985 Pohjois-Karjalassa.

Talitiainen Melko heikko vaellus. Höylas 2.8.-23.11. yhteensä 207 rengastusta. Huippuna 23.9.-5.10. 69 rengastusta. Rää Vuoniemessä muutti 22.9. 17, 6.10 23, 13.10. 1, 16.10 3 ja 26.10 5 talitiaista (MH,ML,AP ym.).

Sinitiainen Lintuasemalla rengastettiin 3.8.-22.12. yhteensä 269 sinitiaista, mikä on Pohjois-Karjalan oloissa erittäin suuri määrä. Nähtäväksi jää, onko määrä normaalia enemmän, sillä jo syksyn 1984 muutamilla pyyntikerroilla saatiin yllättävän paljon sinitiaisia. Vaelluksessa erottui kaksi selvähköä huippua: 30.9.-5.10. 74 rengastusta ja 22-25.10. 56 rengastusta. Lisäksi nähtiin 27.9. 16 m (AP) ja 21.10. 10 m yksilöä (JMi). Talvilintupyyynnissä saatiin renkaattomia sinitiaisia aina 22.12 asti. 3.11. kierteli Joe Matolahdessa 30 sinitiaisen parvi (ML) ja Lieksassa noteerattiin 7.9.-9.11. yhteensä 24 sinitiaista (ELa,KN,MO), mutta muutoin vain pari yksittäistä lintua ylitti muistiinkirjaamiskynnyksen.

Kuusitiainen Tavanomaista syysliikkeitä. Höyläksellä 11.9.-15.10. 54 rengastusta, joista 11.9. 11 ja 9.10 32. Lisäksi nähtiin 11.9. 26, 2.10. 2 ja 5.10. 5 vaeltavaa (JMi). Rää Vuoniemessä muutti 6.10. 14 ja 19.10. 1 kuusitiainen. Toisin kuin monina aikaisempina vuosina, ei syyskuun alussa havaittu vaellusta. Marras-joulukuussa tavattiin Lieksassa vielä kolme kuusitiaista (JMa,MO,ELa).

Lapintiainen Yllättävän runsas Höyläksellä. 19.9.-25.10. kertyi 19 rengastusta, joista 24-27.9. 6 ja 22-25.10. 7. Lisäksi ainakin kolme vaelluslennossa havaittua (JMi ym.). Koska laji tavattiin muualla maakunnassa vain kerran (3.10. Kon Selkie 1 p, HKo), ei liikkeitä liene ollut kokonaisuutena normaalia runsaampaa.

Töyhtötiainen Lintuasemalla kaksi rengastusta (17.8. ja 17.9.), koskien selkeästi vaeltavia lintuja. Molemmat saatiin hömötiaisparven kanssa rantapensaikosta lähes kilometrin etäisyydellä sekametsästä.

Hömötiainen Lintuasemalta kertyi mukavasti yhteensä 633 hömötiaisrengastusta (6.8.-22.12.). Vaisun elokuun jälkeen oli 27.8.-7.9. useita 11-14 rengastuksen päiviä. Ensimmäinen huippu sattui 9.9-13.9. (126 rengastusta). 14-22.9. kestäneen hiljaisen kauden jälkeen (0-10 rengastusta/päivä), toinen huippu oli 23-27.9. (138 rengastusta). Tämän jälkeen hömpöpiä kertyi tasaisemmin 2-21 lintua/päivä lokakuun loppuun asti, minkä jälkeen vaellus tyrehtyi täysin. Rää Vuoniemessä muutti 22.9. 20 ja 6.10. 13 (MH,AP ym.) sekä Lip Huhuniemessä 7.9. 25 hömötiaista (AT), mutta muutoin kertyi havaintoja niukasti. Vaellus oli selvästi vaisumpi kuin esimerkiksi syksyllä 1983.

Pyrstötiainen Vaikka vaellus olikin selvästi vaisumpi kuin esimerkiksi syksyllä 1983, kertyi rengastuksia lintuasemalta muhkeat 636. Liikkeitä alkoi nopeasti syyskuun viimeisellä viikolla: 26-30.9. nähtiin Joensuun seudulla hiukan yli 100 pyrstötiaista, joista 57 30.9. Höyläksellä. Lieksan kolme ensimmäistä parvea nähtiin 28-29.9. (ET, MO ym.). Lintuasemalla lintuja liikkui tasaisesti koko lokakuun ajan, parhaina päivinä 3.10. 59, 10.10. 72, 12.10. 51, 16.10. 48 ja 22.10. 61. Muun maakunnan lokakuun aikana nähdyt noin 360 pyrstötiaista painottuvat kuun alkupuoliskolle osittain ehkä runsaamman retkeilyn vuoksi. Vaellus tyrehtyi lumentulon myötä lokakuun lopussa. Marraskuulta kertyi vain kolme havaintoa: mm 8.11. Kon Jukajoki 20 m (HKä). Viimeiset 18 nähtiin joulupäivänä Lie Rauhalassa (ELa). Lomakkeilta löytyi havainnot yhteensä noin 1400 pyrstötiaisesta.

Pähkinänakkeli Lokakuun alkupuoliskolta lähtien tavattiin yhteensä seitsemän pähkinänakkelia. Lintuaseman kaksi rengastettua (11.10. ja 9.11.) olivat asiatica-rotua (JMi). Vaeltava nakkeli nähtiin 9.10. Kii Heinävaarassa (ML,JoP ym.) ja 20.10. Rää Vuoniemessä (AP ym.). Lintulaudalle asettui pähkinänakkeli Juu Vuokossa (JH), Lie Rauhalassa (KN,MO) ja Joe Kanervalassa (2) (ML,JoP ym.).

Puukiipijä Lintuasemalla 9.9.-16.11 7 rengastusta, joista neljä 26.9.-3.10. (JMi). Muualta ei havaintoja.

Hippiäinen Vaellus tuntui tavallista vaisummalta. Lintuasemalla 27.8.-16.10. yhteensä 56 rengastusta, joista 37 17.9.-4.10. 22.9. muutti Rää Vuoniemessä 22 ja 3.10. Rää kk:ssä 10 hippiäistä (MH).

Tilhi Ilmeisesti runsain todettu esiintyminen Pohjois-Karjalassa. Ensimmäiset 9 nähtiin jo 6.9. Kes kk:ssä (KM). Syyskuun lopussa ja lokakuun alussa havainnot koskivat lähinnä pieniä, parinkymmenen linnun parvia. Lokakuun lopulla tavattiin isompia kerääntymiä ainakin Kes kk:ssä (16.10. 130 p, KM), Out Matovaarassa (20.10. 250 p, HeL, KL) ja Tohmajärvellä (24.10. 500 p KM). Marras-joulukuussa tavattiin asutuskeskuksissa todellisia suurparvia herkuttelemassa viimeisillä pihlajanmarjoilla. Lieksan keskustan kuukausisummat kertovat huipun osumisesta marraskuulle: IX 50, X 450, XI 1300 ja XII 300 (ELa ym.). 30.11. oli Lie Mähkössä 500 p (MO) ja 9.12. Lie Rauhalassa 1000 p (ELa). Joensuussakin määrät nousivat marraskuun lopussa (23.11. Joe Niinivaara yht. 1600 p, JoP) ja 15.12. riehui viimeisillä pihlajanmarjoilla peräti 3000 tilheä yhtenä suurparvena! Määrät vähenivät kaikkialla nopeasti vuodenvaihteeseen mennessä.

Pikkuvarpunen 9.11. Joe Repokallio 1 (JMi). Pesimäalueella Värtsilässä 11.10. 60 p (HH,AK).

Nokkavarpunen Kaksi havaintoa: 6.11. Rää Vuonemi 1 SE (AP,O. Malinen) ja 14.11. Nur Jokikylä 1 (HaL).

Vihervarpunen Kohtalainen vaellus. Lintuasemalla 16.8.-25.10. 341 rengastusta, joista 22-26.9. 72 ja 2-6.10. 153. Jo 17.9. alkaen pyöri alueella päivittäin 100-200 vihervarpusta (6.10. 300-400, JoP,HKo), joten rengastushuiput ovat osittain sattumaa. 6.10. jälkeen ei yli 30 yksilön parvia näkynyt. Muuallakin suurimmat keskittymät sattuivat syyskuun puolivälistä lokakuun alkupäiviin: 11.9. Joe Paritsanlahti 200 p (AP,HKä), 13.9. Lie Jamali 100 p (EP), 15.9. Lie Kirkkopuisto 160 p (MO), 18.9. Joe Kanervali 160 m (AT), 26.9. Lie Siikasuo 150 p/m (KJ), 2.10. Lie Lamminkylä 250 p (MO) ja 6.10. Rää Haapasalmi 100 p (MH).

Urpiaiset Urpiaiset alkoivat liikkua vähäisessä määrin jo syyskuun alussa. Koko lokakuu oli tasaista huippukautta, vaikka kokonaisuutena vaellus jäikin melko heikoksi. Lintuasemalta saatiin 3.10.-16.12. yhteensä 541 urpiaista verkkoon. Näistä 15.10. 93 ja 21-29.10. 389. Rää Vuoniemen parhaat päiväsummat olivat: 16.10. 545 m (ML ym.), 19.10. 1880 m (AP,ML ym.), 20.10. 795 m (AP,MH), 26.10. 378 m (ML ym.) ja 6.11. 200 m (AP,O. Malinen). Lie Rauhalassa tavattiin sekä 14.10. että 20.10. noin 120 urpiaisen parvet (MO). Marraskuun puolelta kertyi Lieksasta havainnot vielä 275 urpiaisesta, mutta muutoin loppusyksy oli hiljaista.

Tundraurpiaiset Urpiaisten mukana saatiin lintuasemalla verkkoon yhteensä 11 tundraurpiaista: 15.10. 2, 23.10. 2, 25.10. 5 ja 26.10. 2. Lie Rauhalassa oli X-XI 2-5 p (KN,MO) ja 2.11. Lie Siikasuo 2 p (JMa) tundraurpiaista.

Punatulkku Punatulkkuja liikkui kohtalaisesti. Lintuasemalla nähtiin vaelluslennossa 1-24.10. yhteensä 88 punatulkkua, mm. 18.10. 17, 21.10. 16 ja 24.10. 16 (JMi). Lisäksi nähtiin Rää Vuoniemessä 6.10. 20 m (ML ym.) ja 6.11. 9 m (AP ym.). Marraskuun alkupuolelta lähtien laji oli runsas ruokintapaikoilla.

Taviokuurna Taviokuurnia näkyi kohtalaisesti pihlajanmarjapaikoilla lokakuun puolivälistä alkaen. Lieksassa nähtiin 17.10.-21.12. yhteensä noin 60 taviokuurnaa (ELa,MO,KJ,MH), joista 20 oleili 28.11. Lie Rauhalassa. Joensuun Niinivaaralla oli 18.10. 11 (ML) ja 2.11. 24 (JoP) lajin edustajaa. Rää Vuoniemessä muutti 1-2.11. yhteensä 5 yksilöä (ML ym.) ja Juuassa tavattiin syksyn mittaan yhteensä 5 taviokuurnaa (JH, HaL).

Hyvä pihlajanmarjasato tietää aina taviokuurnia (Valok. Reijo Järvinen)

Kirjosiipekäpylintu Kirjosiipekäpylintujakin näkyi syksyn aikana ilahduttavan runsaasti. Elo-syyskuun ajan laji esiintyi Höylaksella lähes päivittäin (JMi): mm. 18.8. 5 (JT,HKo), 9.9. 8 m (JMi) ja 14.9. 4 p/m (AP). Muut havainnot: Kon Selkie 19.7. 2 juv, 14.8. 4 juv, 17.9. 5 p/m (HKo), 20.8. Joe Nepenmäki 8 m (AP), 28.8. Vär Uusikylä 5 m (AP), 30.9. Juu Kuhnusta 1 (HaL), 11.10. Juu Kuhnusta 1 (HaL) ja 15.10. Joe Kanervali 3 m (ML). Lisäksi Kiteen keskustassa tavattiin 5 yksilön parvi.

Iso/pikkukäpylintu Lajit esiintyivät selvästi tavallista runsaampina. Jo 2.6. muutti Joe Ukonlahdella 32 Loxiaa (HKo). Muuton painottumista heinäkuulle kuvastavat Kon Selkien Havainnot (HKo): VI 254/20a, VII 1044/99a + satoja paikallisia kuusikoissa (suurin muuttoparvi 100 yksilöä) ja VIII 83/11a. Myös Ilo Ahvensalossa näkyi käpylintuja kesäkuussa hyvin runsaasti (ML). Rää Haapasalmessa kertyi muutaman aamun summa maksi heinäkuussa yli 300 muuttavaa käpäriä (MH). Elokuussa käpylintu mainitaan selvästi vähentyneiksi (ML,HKo,MH), kuitenkin Höylaksella muutti kuun alkupuoliskolla päivittäin 10-30 käpylintua (JMi), mutta puolivälin jälkeen vain pikkuparvia silloin tällöin. Syyskuu oli selvästi hiljaista aikaa, mutta uudelleen lokakuussa Kon Selkiessä 89/9a muutolla (HKo). Lisäksi nähtiin lintuasemalla 6.10. 58 m (HKo), Ilo Hanhikoskella 60 m 1.10. (HH,AK), 2.10. Ilo Tapiosuolla 60 p (HH,AK) ja Rääkkylässä 6.10.-12.10. 90 m/4a (MH). Lieksan korkeudella lajit esiintyivät säännöllisen runsaina läpi syksyn (ELa,KN,MO), mutta ilmeisesti vähälukuisempina kuin etelämpänä. Marras-joulukuulta kertyi jo hyvin niukasti havaintoja.

LINTUJEN RENGASTUS POHJOIS-KARJALASSA 1980-84

Jouko Tiussa

Ensimmäistä, Siipirikon juhlanumeroon laadittua rengastuskatsausta vaikeutti eräiden vuosijaksojen puutteelliset tilastot. Uusi tietotekniikka antaa nykyisin erinomaista tilastoaineistoa. Näistä parhaat kiitoksemme Rengastustoimistolle ja sen johtajalle Pertti Saurolalle. Viisivuotisjakson 1980-84 lopulla käynnistyi lintuasematoiminta Höytiäisen kanavan suistossa, mutta 847 rengastettua yksilöä ei vielä järkytä kokonaistilastoja. Jakso merkitsi kuitenkin Pohjois-Karjalan näkyvämpää esilletuloa rengastustoiminnassa. Jakson yhteensä runsaat 37000 rengastusta on jopa hiukan enemmän kuin vuoteen 1979 mennessä yhteensä Pohjois-Karjalassa. Kun Pohjois-Karjalan osuus koko maan rengastusmääristä vuoteen 1979 saakka oli runsaat 1 %, se vuosina 1980-84 vakiintui 4 % tienoille (ks. taulukko 1).

Vuosi	poikasia	aikuisia	yhteensä	Koko Suomi	P-K:n %-osuus
1980	2740	2474	5214	224 000	2,3
1981	3629	5196	8825	218 000	4,0
1982	3660	3197	6857	197 000	3,5
1983	4091	4473	8564	215 000	4,0
1984	2593	5001	7594	187 000	4,0
1980-84	16713	20341	37054	1041 000	3,6
	45 %	55 %			

Taulukko 1. Vuosittaiset rengastukset Pohjois-Karjalassa 1980-84 verrattuna koko Suomen rengastusmäärään.

Rengastajat

Taulukosta 2 selviää, ketkä ovat vuosina 1980-84 rengastaneet Pohjois-Karjalassa. Noin puolet 53 rengastajasta on kuitenkin vain tilapäisesti täällä rengastaneita. Eniten ovat rengastaneet Juha Miettinen, Jukka Pusa, Jouko Tiussa, Kimmo Koskela, Jouni Pursiainen ja Esko Lappi. Yksilömääriä ei kuitenkaan tule ylikorostaa, sillä rengastus ei ole kilpailua, vaan lintujentutkimuksen menetelmä, jolle vasta löydöt ja kontrollit antavat palautetta. Esimerkiksi petolinturengastukseen keskittyvän ei ole mahdollista yltää samoihin yksilömääriin kuin varpuslintuja verkkojen avulla rengastavan.

Rengastus kunnittain

Taulukko 3 kertoo suunnilleen samaa kieltä kuin edellisessäkin katsauksessa. Joensuussa ympäristökuntineen (Liperi, Kontiolahti, Pyhäselkä) on suoritettu kolme neljäsosaa Pohjois-Karjalan rengastuksista. Liperi nousee kakkoskunnaksi etenkin Jukka ja Veli Pusan pönttö-

Rengastaja	Vuodet	Poikasia	Aikuisia	Yhteensä
Ahola Antero	80	22	-	22
Ahola Kari	83	1	-	1
Ahola Pentti	80-84	806	121	927
Alanen Markku	80-84	78	326	404
Andsten Pentti	80	39	-	39
Erola Reijo	80-84	42	-	42
Eronen Tuomo	80-81	32	6	38
Hottola Petri	82-84	1	87	88
Huhta-Koivisto Markku	84	3	4	7
Hyytiä Simo	84	-	3	3
Juvaste Risto	80-84	351	219	570
Järvinen Hannu	82,84	7	1	8
Kapanen Matti	80-84	159	297	456
Karhumäki Juhani	82	1	-	1
Kinnunen Jukka	82-84	44	4	48
Komu Risto	80-84	153	56	209
Koskela Kimmo	80-84	2909	967	3876
Kouki Jari	81	2	-	2
Laitinen Risto	80-83	479	36	515
Lammin-Soila Matti	82	-	1	1
Lappi Esko	80-84	1446	1697	3143
Latja Ari	82-84	88	51	139
Latja Raimo	80-83	390	431	821
Lehtoranta Hannu	81-84	235	1	236
Leivo Mauri	81-84	153	106	259
Liimatta Paavo	80-84	71	155	226
Liukkonen Olavi	80	3	3	6
Lukkarinen Tuomas	81	3	-	3
Markkola Juha	82-83	15	-	15
Miettinen Juha	80-84	3493	5502	8995
Miikkulainen Arto	82	6	-	6
Mikala Antti	82	6	-	6
Mikkola Erkki	84	-	1	1
Missonen Tapani	80-84	42	-	42
Mättö Pekka	83	5	-	5
Numminen Tapani	82	2	-	2
Pasanen Esko	82,84	14	1	15
Pasanen Seppo	80-84	593	12	605
Pursiainen Jouni	80-84	1504	2203	3707
Pusa Jukka	80-84	1718	3064	4782
Pusa Veli	82-84	1210	269	1479
Rajasärkkä Ari	83-84	10	15	25
Rantanen Jouko	83	-	2	2
Rassi Pertti	81,84	17	20	37
Räsänen Hannu	82-84	1	87	88
Savolainen Jyrki	81	-	1	1
Solonen Tapio	83	3	-	3
Sorjonen Jorma	81	-	3	3
Timonen Pentti	80-84	287	3	290
Tiussa Jouko	80-84	31	4042	4073
Toivonen Timo	83-84	43	73	116
Varonen Kari	80-84	169	520	689
Vilhunen Lassi	82-83	4	-	4
Ynt.	80-84	16713	20341	37054

Taulukko 2. Rengastajat ja rengastusmäärät Pohjois-Karjalassa 1980-84.

linturengastusten ansiosta. Myös Lieksassa näkyy selvästi Esko Lapin pitkäaikainen työ. Monissa kunnissa on rengastus kuitenkin edelleen vähäistä ja sattumanvaraista, joten alueellisesti on tilaa täällä "susirajalla" edelleen riittämiin.

Kunta	Poikasia	Aikuisia	Yhteensä
Eno	71	23	94
Iломantsi	535	507	1042
Joensuu	4308	11959	16267
Juuka	296	77	373
Kesälahti	166	-	166
Kiintelysvaara	972	175	1147
Kitee	181	7	188
Kontiolahti	2027	1452	3479
Outokumpu	304	178	482
Lieksa	2060	1729	3789
Liperi	3124	2623	5747
Nurmes	148	76	224
Polvijärvi	151	38	189
Pyhäselkä	1365	695	2060
Rääkkylä	401	355	756
Tohmajärvi	250	371	621
Tuupovaara	3	10	13
Valtimo	165	-	165
Värtsilä	186	66	252
Yhteensä	16713	20341	37054

Taulukko 3. Rengastukset kunnittain Pohjois-Karjalassa 1980-84.

Rengastus lajeittain

Lajikohtainen rengastustilasto (taulukko 4) sisältää kaikkiaan 133 lajia. Vuosien 1950-79 158 lajin lista saa lisää 13 uutta: kuikka, härkälintu, joutsen, haapana, isokoskelo, palokärki, pohjantikka, viirusirkkalintu, rytikerttunen, hippiäisuunilintu, pikkusieppo, isokäpylintu ja taviokuurna. Pönttölinnut ja talvilinnut muodostavat määrällisesti tilaston kärjen. Osa lajeista, selkeimmin tilastokärki talitiainen, edustaa molempia.

Tilastojen kertomaa

Rengastusmäärät eivät läheskään kaikilta osin kuvaa lajien yleisyyttä. Runsaasti löytöjä tuottavia, metsästyksen kohteina olevia sorsa- ja kanalintuja on rengastettu täällä erittäin vähän, selvimpänä poikkeuksena vain Juha Miettisen telkkärengastukset. Petolinturengastus on elpynyt ja etenkin "pönttöpöllöt" ovat tilastoissa jo kohtuullisen edustavasti. Vuotuiset rengastusluvut eivät anna täyttä selvyttä aktiiviteetista, koska useimpien poikastuotto heilahtelee suuresti ravinto-

Laji	Poikasia	Aikuisia	Yhteensä
Kuikka	-	1	1
Härkälintu	-	1	1
Joutsen	-	2	3
Metsänhanhi	-	1	1
Sinisorsa	107	1	108
Haapana	12	-	12
Tavi	1	-	1
Tukkasotka	11	-	11
Telkkä	260	74	334
Alli	-	2	2
Isokoskelo	-	2	2
Mehiläishaukka	16	-	16
Ruokosuhaukka	16	-	16
Sinisuhaukka	58	-	58
Kenahaukka	145	1	146
Varpushaukka	96	7	103
Hiirihaukka	103	-	103
Kotka	2	-	2
Kalasaäski	81	-	81
Tuulihaukka	11	1	12
Ampuhaukka	24	-	24
Nuolihaukka	13	-	13
Pyy	4	1	5
Fassani	-	16	16
Töyhtöhyppä	197	-	197
Kapustarinta	1	-	1
Pikkutylli	25	-	25
Isokovi	81	1	82
Valkoviklo	2	-	2
Liro	9	1	10
Rantasipi	16	-	16
Taivaanvuohi	4	1	5
Lehtokurppa	23	1	24
Suokukko	3	8	11
Kalalokki	103	3	106
Harmaalokki	28	6	34
Selkälokki	49	-	49
Naurulokki	1153	18	1171
Pikkulokki	230	-	230
Kalatiira	482	-	482
Kesäkyykky	-	21	21
Sepelkyykky	13	-	13
Käki	4	-	4
Huuhkaja	7	-	7
Hiirpöllö	7	4	11
Varpuspöllö	5	11	16
Lehtopöllö	74	7	81
Viirupöllö	72	8	80
Lapinpöllö	10	-	10
Sarvipöllö	47	3	50
Suopöllö	19	-	19
Helmpöllö	258	40	298
Käenpika	128	17	145
Palokärki	-	1	1
Käpytikka	2	180	182
Pikkutikka	-	10	10
Pohjantikka	-	1	1
Kiuru	11	-	11
Haarapääsky	201	8	209
Räystäspääsky	18	27	45
Törmäpääsky	24	6	30
Korppi	49	38	87
Varis	49	38	87
Harakka	344	22	366
Pähkinähakki	-	1	1
Nächi	7	80	87
Talitiainen	2227	5836	8063
Sinitiaainen	50	237	287
Kuusitiainen	-	5	5
Töyhtötiainen	89	43	132
Hömötiainen	197	1215	1412
Pyrstötiainen	-	98	98
Pähkinähakki	-	96	96
Paukkipipijä	57	27	84
Koskikara	-	116	116
Peukaloinen	-	2	2
Punarinta	9	104	113
Satakieli	-	10	10
Sinirinta	-	53	53
Leppälintu	712	107	819
Pensasasku	401	5	406
Kivitaasku	131	-	131
Mustarastas	15	23	38
Räkättirastas	903	29	932
Punakylkirastas	916	56	972
Laulurastas	75	17	92
Viirusirkkalintu	-	1	1
Pensassiirkkalintu	6	70	76
Viitassiirkkalintu	-	1	1
Luhtakerttunen	-	6	6
Viitakerttunen	64	51	115
Ruokokerttunen	181	725	906
Rytikerttunen	4	1	5
Kultarinta	14	2	16
Mustapääkerttu	8	10	18
Lehtokerttu	77	45	122
Pensasokerttu	45	10	55
Hemekerttu	25	26	51
Rajulintu	398	341	739
Talitaltti	1	53	54
Sirttäjä	217	6	223
Hippiäisuunilintu	-	1	1
Hippiäinen	-	8	8
Harmaasieppo	226	38	264
Kirjosieppo	3572	763	4335
Pikkusieppo	-	1	1
Rautiainen	18	35	53
Niittykirvinen	5	13	18
Metsäkirvinen	36	34	70
Västaräkki	232	15	247
Keltävästaräkki	102	10	112
Tilhi	-	94	94
Lapinharakka	-	1	1
Pikkulepinkäinen	43	6	49
Kottarainen	328	12	340
Varpunen	188	1433	1621
Pikkularpunen	18	19	37
Varpusriisteymä	-	1	1
Nokkavarpunen	-	49	49
Vihervarpunen	-	504	504
Urpainen	1	136	136
Tundraurpainen	-	404	404
Punatulku	-	17	17
Taviokuurna	-	4732	4732
Punavarpunen	108	21	129
Isokäpylintu	-	19	19
Sieppo	96	309	405
Järvi-peiippo	-	51	51
Keltasiirku	6	1327	1333
Kultasiirku	70	2	72
Peltosiirku	18	-	18
Pohjansiirku	13	28	41
Pajusiirku	80	221	301
Yhteensä	16713	20371	37054

Taulukko 4. Rengastukset lajeittain Pohjois-Karjalassa 1980-84.

Laji	Poikasia	Täysikasvuisia	Yhteensä
Talitiainen	2227	5836	8063
Punatulku	-	4732	4732
Kirjosieppo	3572	763	4335
Varpunen	188	1433	1621
Hömötiainen	197	1215	1412
Keltasiirku	6	1327	1333
Naurulokki	1153	18	1171
Punakylkirastas	916	56	972
Räkättirastas	903	29	932
Ruokokerttunen	181	725	906

Taulukko 5. Kymmenen eniten rengastettua lajia Pohjois-Karjalassa 1980-84.

Pohjois-Karjalan "top ten" -listan kahdeksas - punakylkirastas (Valok. Mauri Leivo) →

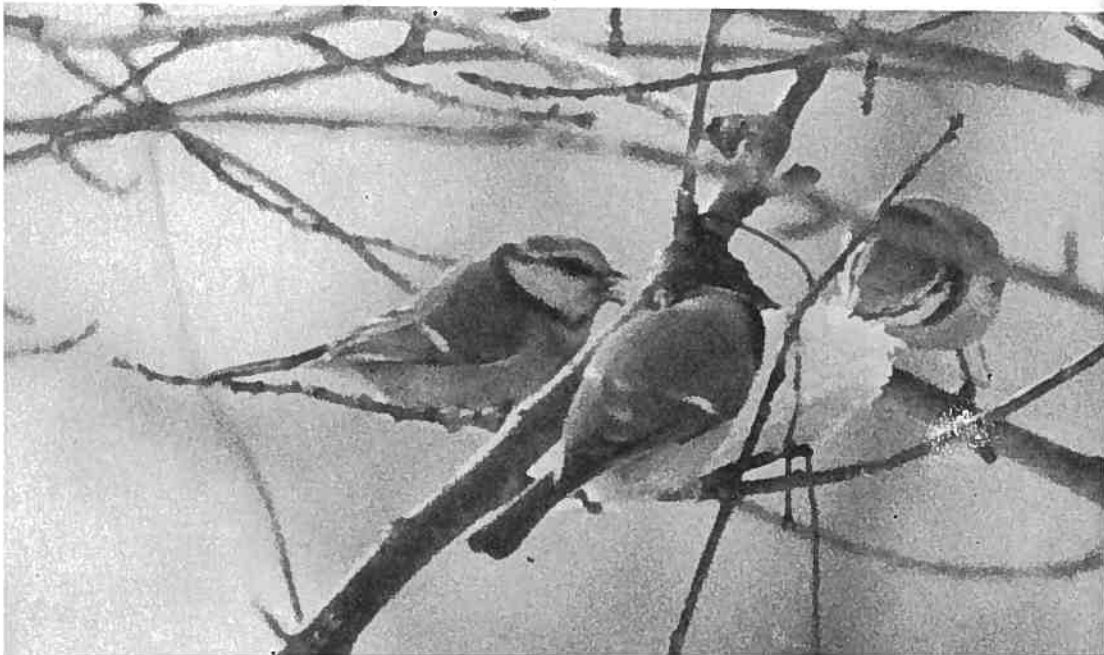
tilanteen mukaan. Huomata sopii kotkan poikaset kesinä -83 ja -84 (Reijo Erola). Suuremmista linnuista kalatiiran myös löydöiltään tuloksekas rengastus on ensi sijassa Esko Lapin käsialaa.

Kesällä 1984 tehty kirjositsepon poikasrengastuksen rajoitus näkyy niin Pohjois-Karjalassa kuin koko maan tilastoissa. Kun täällä kesällä -83 rengastettiin 1104 kirjositsepon poikasta, oli vastaava määrä kesällä -84 vain 260 eli neljäsosa edellisestä. Muuttavien varpuslintujen rengastusmäärissä näkyy selvästi aikuisrengastuksen rajoittaminen. Poikkeuksena ovat eräät projektilajit (ruokokerttunen) sekä erityis- tutkimusten kohteet (mm. pensassirkkalintu ja pajusirkku). Koskikarapuroilla on kahlattu entistä enemmän, ja sattumalta osui ajanjaksoon kaksi pähkinänakkelivaellusta.

Huomiota herättävän suuria poikasrengastusmääriä on leppälinnulla (lähinnä K. Koskela ja J. Miettinen), projektilaji pensastaskulla (J. Pursiainen). Yllättävää on todeta, ettei talviruokintapaikoilta lukuisina rengastetuilta viherpeipoilta ja punatulkuilta ole ainoatakaan poikasrengastusta.

Omaa rengastusta suunnittelevalle tilastot selvästi paljastavat suurimmat puutteet. Ainakaan talitiais- ja kirjositsepporengastuksista näitä ei löydy! Lintuasematoiminta toivottavasti kannustaa yhä useampia rengastustentteihin, ettei työ jää kohtuuttoman suuresti yksille, vaikkakin vahvoille (Juha Miettisen) harteille.

Sinitiaisten suuri rengastusmäärä selittyy Höyläksen syysrengastuksella (Valok. Mauri Leivo)

POHJOIS-KARJALAN RENGASTAJAT

	Puhelin	Lupatyyppi	Pääasiallinen retkeilyalue
Alanen Markku	646170	yleislupa	Liperi
Erola Reijo	771232	petolinnut	Eno
Halonen Jari	976/77057	petolinnut+lokkilinnut	Juuka
Hottola Petri		yölaulajat+rajoitettu	P-K:n etelä- ja keskiosat
Juvaste Risto	801293	pesäpoikas+talvilinnut	Kontiolahti, Joensuu ymp.
Kapanen Matti	32009	yleislupa	Joensuu+ymp. kunnat
Kinnunen Jukka	50949	petolinnut	Outokumpu
Komu Risto	974/49121	pesäpoikas	Ilomantsi
Kontkanen Harri	79865	petolinnut	Kontiolahti+ ymp. kunnat
Koskela Kimmo	33397	pesäpoikas+talvilinnut	Joensuu+ymp. kunnat
Lappi Esko	975/22184	pesäpoikas+talvilinnut	Liekka
Lehtoranta Hannu	976/72030	petolinnut+rajoitettu	Juuka+ymp. kunnat
Lehtoranta Jouni	976/70417	petolinnut+kalatiira	Juuka
Leivo Mauri	21842	lintuasema+rajoitettu	Joensuu, Outokumpu
Miettinen Juha	32110	pesäpoikas+talvilintu+ lintuasema	P-K:n etelä- ja keskiosat
Pursiainen Jouni	825520	pesäpoikas+talvilinnut	Joensuu+ymp. kunnat
Pusa Jukka	120662	petolinnut+rajoitettu	Joensuu+ymp. kunnat
Pusa Veli	25727	pönttölinnut+pöllöt	Liperi
Sorjonen Jorma	821178	pesäpoikas	Joensuu
Timonen Pentti	976/52039	pesäpoikas	Nurmes, Valtimo
Tiussa Jouko	35849	yleislupa	Joensuu+ymp. kunnat
Varonen Kari	824233	rajoitettu+talvilinnut	Joensuu, Tohmajärvi, Värtsilä

KIRJALLISUUS

MIETTINEN, J. 1981: Lintujen rengastus Pohjois-Karjalassa 1950-79. - Siipirikko 8 (3): 123-134.

SAUROLA, P. 1985: Rengastusvuosi 1984. - Lintumies 20 (6): 316.

**SUO LINNUILLE
PESIMÄ-
RAUHA**

LINTUTIETEELLISTEN
YHDISTYSTEN LIITTO ry.
PL 118, 23501 UUSIKAUPUNKI

SALMONELLAA TALVILINNUISSAMME

Ari Tanskanen

Viime talvena 1985/86 on salmonelloosi jälleen vaivannut pikkulintujamme. Yliopistolle on tuotu useita todennäklisesti salmonelloosiin kuolleita lintuja. Näistä olen osan tutkituttanut saadakseni varmuuden kuolinsyyistä. Kaikki tutkitut linnut (2♂ + 2♀ punatulkkua ja 4♂ + 1♀ urpiaista) on todettu salmonellaisiksi. Tutkitut linnut ovat kuolleet Joensuussa (Hukanhauta, Linnunlahti, Niinivaara, Sulkuniemi) ja Kulhossa. Lisäksi olen saanut Joensuusta ja Joensuun lähiympäristöstä muutamia ilmoituksia todennäköisesti salmonelloosiin kuolleista linnuista. Koska monille on epäselvää, mikä salmonelloosi oikeastaan on ja miten se ilmenee, on syytä selvittää tätä asiaa.

Pikkulintujen salmonelloosi on bakteerisairaus, joka talvisin verottaa ruokintapöydillä vieraillevia lintukantoja, ollen itse asiassa ainoa varteen otettava näihin lintuihin iskevä tartuntatauti. Taudin aiheuttaja on eräs hiirilavantauti -bakteeri. Kyseistä bakteerilajia on olemassa monia eri kantoja, joista ns. copenhagen -kanta tarttuu erityisesti pikkulintuihin.

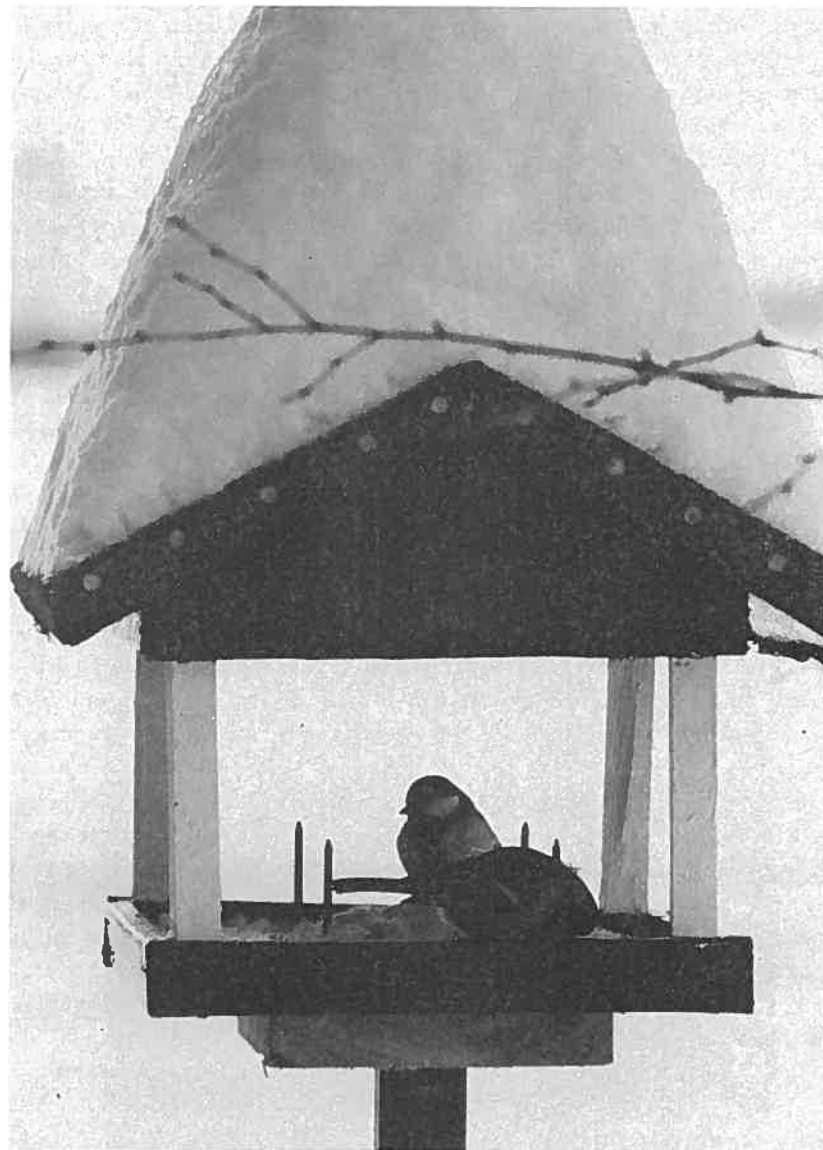
Erityisen herkkiä tälle bakteerille ovat punatulkkut, viherpeipot ja urpiaiset. Tiaiset ja muut lintulautavieraat ovat vähemmän herkkiä, joskin yksittäisiä tapauksia on todettu esimerkiksi talitiaisissa, keltasirkuissa sekä lintulautojen läheisyydessä saalistavissa petolinnuissa.

Tartunta tapahtuu suun kautta lintujen syödessä bakteerikantajien ulosteiden tahrimia siemeniä.

Sairastuessaan salmonelloosiin lintu saa kuumeen ja ripulin, joka usein on veristä. Useimmilla sairastuneilla linnuilla on alaperään tarttunut vihertävää veristä ulostetta. Sairas lintu kyhöttää välinpitämättömänä höyhenet pörröllään ja on helppo ottaa kiinni. Oireiden ilmaannuttua lintu yleensä kuolee parin päivän kuluessa.

Pahimpia tartunnan levittäjiä ovat avoimet lintulaudat, joissa linnut voivat syödessään istua siementen seassa ja näin ollen myös ulostaa laudalle. Paikka, jossa lintuja jatkuvasti syötetään maassa, voi myös kehittyä tartuntapesäkkeeksi. Taudin leviämisen ehkäisemiseksi pitäisi yllä kuvatuista ruokintapaikoista luopua. Automaatti-tyyppiset ruokintalaitteet, joissa linnut joutuvat istumaan laitetta ympäröivällä pienakehyksellä ovat tässä suhteessa suositeltavia. Tällaistenkin laitteiden alla oleva maapinta on pidettävä puhtaana pudonneista siemensistä ja lintujen ulosteista.

Pikkulintujen salmonelloosi ei tartu herkästi ihmiseen eikä kissoihin ja koiriin. Sairaita lintuja käsitelleiden lasten on kuitenkin joskus todettu sairastuneen kyseisen tartunnan aiheuttamaan vatsatautiin. Tartunta ihmiseen ja eläimiin tapahtuu vai suun kautta käsistä tai ruoasta.

Salmonella vaanii talitiaisiakin avoimilla lintulautoilla (Valok. Kari Koskela)

SÄÄN ARMOILLA SOTSHISSA

Mauri Leivo

Huhtikuun kuudentena varhain aamuyöllä irtaantui kolmen miehen iskuryhmä joensuulaisia lintumiehiä (Matti Kapanen, Ari Parviainen ja allekirjoittanut) kotimaisemistaan ja suuntasi kulkunsa ilomantsilaisen matkayhtiön ajoneuvon suojissa kuutostietä pitkin etelään. Ajoneuvon etuosassa loisti enteellisesti valokirjaimin sana "Sotshiin". Kolmikko oli toiveikas, mutta varautuneena yllätyksiin. Yhtä asiaa pidettiin varmana: lintuja tulisi näkymään vuorenvarmasti enemmän kuin Suomessa samaan aikaan. Petolintujen esiintyminen oli arvoituksellista; Batumin (ja Suhuminkin) pedot tiedettiin, mutta millaista olisi muutto rantaviivaa mitaten 250 (-150) km pohjoisempaan. Paikassa, jossa Kaukasuksen lumihuippuihin, yli kahden ja puolen kilometrin korkuisiin vuoriin oli matkaa vähäpätöiset 50 km. Asiasta päätettiin yksissä tuumin ottaa selkoa - enemmän tai vähemmän valaisevasti. Matka sujui leppeän joutuisasti. Kanssamatkustajiin, joita tässä yhteydessä voitaneen nimittää maallikoiksi, ei kiinnitetty paljoakaan huomiota - sen verran kuitenkin, että jo alkumatkasta hoidettiin retkipinnaksi muutama "yli kolmen promillen maallikko". Rajanylitys Nuijamaalla tapahtui asiaankuuluvasti eli vähemmän ripeästi. Tullivirkailijoita kiinnosti pienessä määrin kaukoputki ja petokirja (Raptors). Leningradin lentokentälle saavuttiin hyvissä ajoin - vain kuullaksemme, ettei lento onnistuisi sinä päivänä Sotshissa vallinneen sumun vuoksi. Illalla ja yöllä tapettiin aikaa lentokentällä vuoroin maanailien täydestä sydäimestä, vuoroin tietämättä itkeäkö vai nauraako. Tilanteen hermostuttavuutta kuvasti se, ettei kortinpeluukaan oikein maistunut.

Seuraava päivä koitti aurinkoisena ja keväisenä. Kevättä ryöppysi rintaan etenkin siinä vaiheessa, kun itse kukin totesi istuvansa Sotshin koneessa. Aurinkoisena otti matkalaiset vastaan myös Sotshin lentokenttä, Adler. Haltioituneina tuijotimme jyhkeitä, lumihuippuisia vuoria, jotka piirtyivät terävinä vasten sinistä taivasta ja jotka näyttivät olevan lähes "kosketusetäisyydellä". Kameran omistajilla ei kantti kestänyt; kuvia oli räiskittävä - kielloista huolimatta. Taisipa siinä livetä allekirjoittanutkin kaidalle tielle...
 Ilalla hotelliin (Helmi) asettumisen jälkeen jäi hieman aikaa tutustua hotellista vain puolen kivenheiton päässä levittäytyvään, upeaan Mustanmeren rantamaisemaan. Lintujakin nähtiin eli Ranta klo 18.00-40:

Iso uikku	nn 300 m	Mustanmerenlokki	10 ad p
Kyhmyjoutsen	2 p	Naurulokki	satoja (samoin jatkossa)
Nokikana	8 p	Riuttatiira	1 p

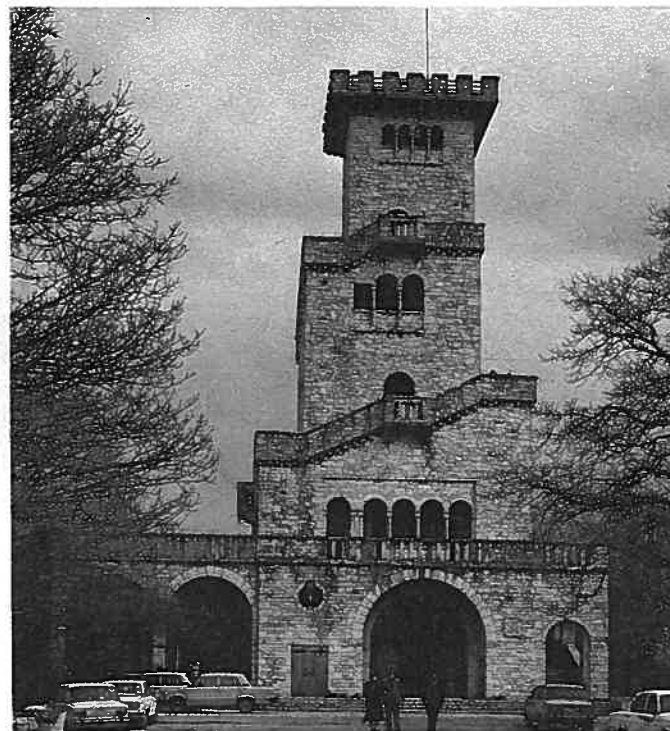
Ennen pimeän tuloa riensimme hotellista puolen kilometrin päässä hämmöttävälle, tiheäänasutulle nyppylälle, jolta ahnaasti silmäilimme vuoristonpuoleisia näkymiä hahmotellen jo mielessämme petojen valtaväylää.

Myöhemmin illalla tutustuimme hotelliin ja rymysimme baareissa/ravintoloissa aamuyöhön. (Samantyylinen ohjelma vallitsi muinakin iltoina.) Seuraavana päivänä pysytteli taivas pilvessä koko päivän. Ajoittain tuli jopa joitakin vesipisaroihin häpeilemättä niskaamme. Rannassa stajjasimme hytisten klo 6.45-7.50:

Gavia sp	2 N	Yöhaikara	2 ad N
Silkkiuikku	n150 p	Ruskosuohaukka	1 E
Merimetso	n5 p (vakiomäärä jatkossakin)	Kihu sp.	2 vaaleata
Harmaahaikara	1 N	Mustanmerenlokki	5 ad
		Riuttatiira	n. 10

Karttaa olimme luonnollisesti sihtailleet ahkerasti ja niinpä kohteemme muutontarkkailupaikaksi oli päätetty: noin 15 kilometrin päässä oleva Ahur-vuori, joka oli yksi Sotshin kaupungin nähtävyyksistä. Se oli ympäröivään maalaisen asutuksen ja peltojen rikkomaan metsäiseen maisemaan nähden varsin korkea, ehkä liiankin. Vuorella kapusimme jylhänä hämmöttävään näköalatorniin, joka tarjosi mitä uljaimmat kulissit stajjaukselle. Häiriötekijäksi voitaisiin luonnehtia niitä lukuisia

Stajjipaikkamme Sotshissa - jyhkeä torni Ahur-vuorella (Valok. Mauri Leivo)

venäläisiä turistiretkueita, jotka käsittämättömällä metelillä sopersivat ymmärrystä vaille jääneitä juttujaan ja joihin kuuluneet turistit olivat alituisen huohottamassa niskaamme haluten tiiraila umpia ja lampia putken läpi. Tornia ympäröivä metsä piti sisällään runsaasti lintuja, jotka paljastivat itsensä ennen kaikkea äänillään. Ahuruori klo 9.30-14.15:

Ardea sp.	11 N	Tammitikka	1 ♂
Hiirihaukka	3 m	Pähkinänakkeli	n10 (punavatsainen caesia-rotu)
Sinisuhaukka	1 m	Leppälintu	1 ♂, joka kuului sikäläiseen rotuun samamamisisic (erona meikäläiseen suuret valkeat siipi-laikut)
Ruskosuhaukka	1 m		
Alppitervapääsky	1 N (erosi tervapääskystä suuren koon, valkean vatsan ja ennen muuta falcomaisen hitaan siivenkäytön perusteella)	Pikkusieppo	1
Balkaninsieppo	2 ♂ 1 ♀ p (väriykseltään sepel- ja kirjosiepon väliltä, keph-juova tunnusomainen, ääni sepel-sieppomainen)	Nokkavarvunen	n5
		Yleisimmät metsien lajit olivat	
		mustarastas, tiltalti ja peippo.	

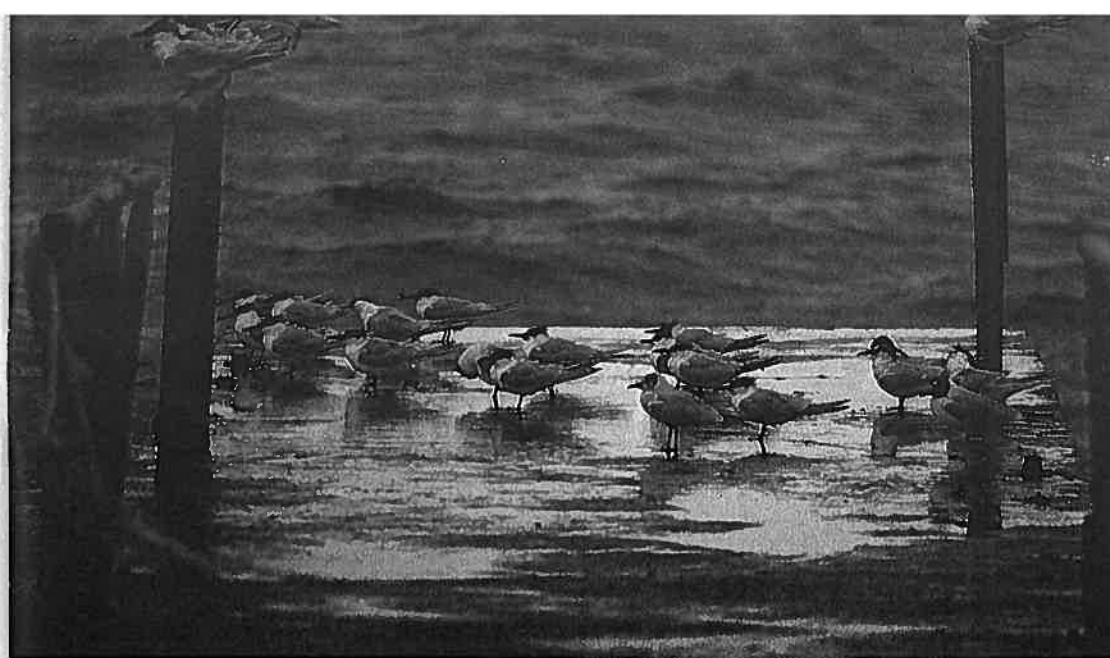
Lounaan jälkeen, jonka kippasimme muuta matkaseuruettamme tuntia myöhemmin (erikoisjärjestelyjä, kuten myös muita tuntia aikaisempi aamiainenkin), valuimme vielä iltastaijille Rantaan, klo 17.40-18.29:

Mustanmerenlokki	15 ad	Pikkulokki	1 ad tp
Kaitanokkalokki	a4 ad N	Merikihu	1 (näkyi päivittäin 1-5 yks.)

Tiistaina eli toisena perilläolopäivänä aamun ensimmäisen ulosvilkaissun jälkeen tuntui olo kurjalta: ulkona satoi vettä. Katkerina päätimme nukkua aamiaiseen asti. Petoaaveet ropisivat alas sadepisaroiden myötä. Sateeseen oli kuitenkin lopulta uskaltauduttava. Onneksi Rannalla oli sentään erinäisiä katoksia siellä täällä, ettei tarvinnut aivan veden varaan jäädä.

Ranta tuotti loppujen lopuksi ennalta arvaamattoman lintupäivän - muutto oli varsin vilkasta. Staijaika klo 9.00-11.00 ja 11.30-15.00:

Gaviat yht. 6 (kolme kuikkaa määritettiin)	Mustanmerenlokki 139 nN (josta 125 ad kp ja 14 3kv)
Yöhaikara 1 ad kie	Kaitanokkalokki 39 ad nN (ylessä naurulokkien kanssa sekaparvissa, kahdesti puhdas 9 yks:n parvi)
Ardea sp. 1 m	Pikkukajava 4 2kv nS (sikäli merkittävä havainto, etteivät "rissan" talvehtimisalueet ulota lintuoppaiden mukaan Mustallemerelle)
Heinätaivi, haapana, jouhi- ja lapa-sorsa useita 1-30 yks:n parvia	Pikkulokki n20 tp-vp
Merihanhi 2 N	Riuttatiira satoja (kuten jatkossa lähes päivittäin)
Tundranhanhi a7 N	Harjalintu 1 m
Tundra/kiljuhanhi a3 N (edellisten kanssa, olivat ilmeisesti kiljukkaita)	Calandrella sp. 3 m
Aro/niittysuhaukka 1 m	
Meriharakka 1	
Avosetti a2 N	
Mustapyrstökuiri 1 m	

Riuttatiiroja oleskeli Mustanmeren rannalla päivittäin kymmeniä (Valok. Mauri Leivo)

Seuraavana päivänä sää parani. Aamun täyspilvisuus muuttui päivän aikana puolipilviseksi, joten "arskakin" pääsi jo pilkistelemaan ja lämmittämäänkin vähän. Staijausta haittasi tosin putkia ajoittain huolestuttavastikin ravistellut puhuri. Ensin Ranta klo 7.00-8.05:

Gaviat	yht. 15 m	Valkopääsorsa	1 ♀ p
Härkälintu	1 kp	Mustanmerenlokki	n20 N

AP nukkui rokuliin eikä siten osallistunut vakiointaijiin, ja kun MK:kin irtaantui beachilta varttitunnin liian aikaisin, jäi valkopääsorsalla mässäily yksin allekirjoittaneen ongelmaksiksi.

Ahurilla käynti oli taas varsinaista tyhjän taivaan tillistelyä lukuun ottamatta klo 11:n jälkeen sattunutta petoryntäystä, joka kaikessa vaatimattomuudessaankin nostatti lievää toivon kipinää triossamme. Onneksi balkaninsiepot jaksoivat sentään kiinnostaa, ja niinpä sieppojen tuntomerkit saatettiin [±] betoniin niiden tulevaa Suomen vierailua silmällä pitäen. Optimismia ja opiskeluhaluja siis yhä riitti näennäisestä synkkyudesta huolimatta. Ahurin, klo 10.10-17.00 havainnot:

Harmaahaikara	a4 m	Varpushaukka + Anis/bre	4 m
Ruskoahikara	2 m edellisten mukana. (Olivat selvästi pienempiä ja "köli" oli kulmikaampi kuin harmaahaikaroilla)	Arosuhaukka	1 3kv m
Käärmeokta	3 m	Aro/niittysuhaukka	1 ♀-puk. m
Hiirihaukka + B/P	30 m	Ruskosuhaukka	2 ♂-puk. m
		Kalasääski	1 m

Retken puolivälissä, torstaina, oli tuuli yltynyt entisestään - hommassa oli nyt kunnan meristaijin tuntua: vesi lensi noroina silmistä, putki tärisi vimmatusti ja stajaus oli muutenkin hankalaa. Aamulla ei pilviä juuri näkynyt, päivällä taas ei taivasta näkynyt pilviltä. Ranta klo 6.45-7.55:

Pikkuliitaja	a7 S (etenivät jonossa aiivan vedenpinnassa aaltojen lomassa iskien viitisen ripeää siiveniskua ennen lyhyttä liittoa jäykin, hieman alastaivutetuvin siivin)	Meriharakka	2 m
Ardea sp.	1 m	Rantasipi	1
Ristisorsa	a5 m	Kalalokki	2 (retken ainoat)
Metsähänhi	1 kie	Mustanmerenlokki	15 ad
Tundrahanhi	a25 N	Kaitanokkalokki	2 ad
		Pikkulokki	50 ad tp
		Vuorivästaräkki	1 ♂ m

... ja Ahur klo 9.45-16.00:

Merimetso 2 N
Tuulihaukka 1 m

eli olipa köyhää. Masennuksen saattelimina sorruimmekin herkuttelemaan tornin lähimaastossa häämöttävän ravintolan sashlikilla sekä sikäläisellä 11 %:sella mallasjuomalla, jota hupenikin sitten useampi (puolen litran) pullo. Illalla ei enää Ranta jaksanut innostaa, joten siirryimme hyvissä ajoin valuuttabaarin puolelle.

Lähtöpäivän aattona ei päivä näyttänyt valkenevan ensinkään. Sadetta ja sumua oli yltäkylläisesti tarjolla koko aamun. Kolmikkomme käyttikin tilaisuuden oitis hyväkseen ja marssi epäsotilaallisesti järjestäytyneenä taksin suojiin ja sen kyydissä kaupungille hoitamaan paikalliset tuliaiskuviot. Ja eipä siinä liiemmin auttanut säästellä pimeitä rupliakaan.

Iltapäivällä näkyvyys parani. Siirryimme Rantaan ja aloitimme stajauksen veden lotistessa kodikkaan ankeasti ympärillämme. Kotvan kuluttua muutamien epämääräisten taivaanrannan selailujen jälkeen oli jokaisen ilme luxikaupalla kirkkaampi: lintuja velloi näet parvi toisensa perässä kohti pohjoista ja lajisto tuntui olevan monipuolista. Iltapäivästä kehkeytyikin eittämättä Sotshin vierailumme paras osuus. Ranta klo 13.30-15.00, 16.30-17.50 ja 18.50-19.50:

Mustakaulaukku	1 tp Rannan edustalla. (Erosi mustakurkusta parhaiten muodon perusteella. Lisäksi kaulan, kurkun ja poskien muodostama yhtenäisen harmaa kenttä sekä alemmaksi ulottuva ja niskaa kohti kaartuva "lakin" raja olivat muina)	Lampiviklo	8 N (parvet 6 ja 2 yks. jälkimmäiset Tnebparvessa)
Yöhaikara	6 N	Suosirri	7 N
Silkkihaikara	52 N (parvet 22, 4 ja 26 yks.)	Lapinsirri	a20 N
Egretta sp	15 N	Suokukko yht.	n100 N
		Mustanmerenlokki	80 pääasiassa p
		Kaitanokkalokki	9 p + m
		Pikkukajava	5 p (joista 3 ad tp ja 2 kv)
		Pikkutiira	1 N
		Sarvipöllö	2 m

Mustaiibis	a16 N	Calandrella sp.	80 m
Mustajalkatylli	a11 N	Haarapääsky	nn1000 m
Pikkutylli	3 N		
Kapustarinta	20 N	Delfiini	3:n ja 4:n parvet
Keräkurmitsa	80 N (parvet 30 ja 50 yks.)		
Mustapyrstökuiiri	19 (parvet 11 ja 8 yks.)		
Rantakurvi	1 N		
Punajlkkaviklo	1 N		
Valkoviklo yht.	n50 N		

Kuten arvata saattoi, lähtöpäivänä aurinko pisti parastaan pilvettömältä taivaalta ja plusasteita oli päivällä enemmän kuin koko viikolla yhteensä. Mutta surkuttelu ei auttanut enää siinä vaiheessa - päästiinhän sentään sivistyksen pariin (Suomeen). Aamulla rutistettiin vielä parin tunnin "siivu" Rannalla klo 6.30-8.45:

Gavia sp. yht.	30 (joista kuikkia 20)	Rantasipi	3 p
Harmaahaikara	6	Mustanmerenlokki	50 p + m
Yöhaikara	a4 N	Kaitanokkalokki	28 ad N (parvet 2, 19 ja 7 yks.)
Silkkihaikara	a4 N	Pikkukajava	1 2kv m
Egretta sp.	1 m	Kuningaskalastaja	1 lensi nenän edestä rantaa pitkin
Mustaiibis	a4 N (AP sai hyvityksen edellisen päivän naujaukselle)	Calandrella sp. yht.	n100 E
Tukkakoskelo	4 (retken ainoat)	Vuorivästaräkki	3 m

Kysymykseen Sotshin petolintutilanteesta emme siis saaneet vastausta tällä retkellä. Kuitenkin koska sekä Batumissa että Suhumissa on todettu voimakasta petomuuttoa, olisi omituista, jos Sotshi jäisi tyystin paitsioon. Mutta kukapa sen lopulta tietää ellei sitä perusteellisesti selvitetä.

Merellä tapahtuva muutto todettiin sopivalla säällä voimakkaaksi ja lajistoltaan monipuoliseksi (haikaroita, kahlaajia, lokkeja ja pikkulintuja). Sateestakaan ei sikäli ollut haittaa, että katoksia rannalla oli. Sää lienee ollut Mustanmeren itärannikolle kyseiseen vuodenaikaan tyypillinen eli kiusallisen epävakainen. Kirjallisuuden mukaan alueen suurin sademäärä sijoittuu juuri kevääseen. Ken odotti grillausaattia ja sonnistautui matkaan monin erivärisin shortsein, koki karvaan pettymyksen; rusketuksen sijasta sai esitellä kukon/kananlihalla olevaa, kelmeää suomalaisnahkaa. Onneksi meistä kolmesta ei kukaan elätellyt liiallisia toiveita vaan otti repullisen toinen toistaan lämpimämpiä vaateparsia mukaan. Syksyllä pääsee Mustanmeren aurinkoon ja sen grillausominaisuuksiin tutustumaan paljon paremmin, kuten allekirjoittanutkin sai puolisen vuotta ennen Sotshin matkaa kokea (Kauhanen 1985).

Sotshin selvä etu muihin Mustanmeren turistikohteisiin verrattuna on sen vuoriston lähteiltä tuleva puhdas juomavesi, jota voi ryyistää kuin kotomaassa konsanaan saamatta alkueläimiä, viruksia tms. kyseenalaisia lemmikkejä pötsiinsä.

KIRJALLISUUS

KAUHANEN, H. 1985: Miehemme Batumissa 29.9.-8.10.1984. - Siipirikko 2/85.

LISÄYKSET ARK-LISTAAN:

Siipirikossa 1/86 olleesta vuoden 1986 alusta voimaan astuneesta ARK-lajilistasta unohtui pari lajia, jotka täten lisättäköön listaan: Tunturikihi ja isolokki.

PKLTY TIEDOTTAA

PKLTY TIEDOTTAA

RUOKI LINTUJA!

Yhdistys myy auringonkukan/hirssin siementä 18 kg:n säkeissä (tilavuusprosentti 81/19). Hinta noin 7-8 mk/kg. Varaukset Veli Pusalta puh. 25727. Toimitus marraskuun puolenvälin jälkeen.

Pöllöpaitoja saatavana, isojakin kokoja löytyy. Ota yhteys Ristoon puh. 801293.

Mahdolliset muutokset osoite- ja jäsenrekisteritietoihin ilmoitettava mahdollisimman pian yhdistyksen osoitteeseen PL 119 80101 Joensuu tai Risto Juvasteelle!

ITÄMEREN LOKKILINNUT ym. aikaisemmin ilmestyneet lintukirjat saatavissa Timo Karkiaiselta puh. 973 - 122191.

XX

Yhdistyksen jäljellä olevat syyskokoukset pidetään 29.10. ja 26.11. klo 18.00 Biologian laitoksella.

XX

PKLTY TIEDOTTAA

